

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора Комісарова Олександра Геннадійовича на дисертацію Шинкар Тетяни Ігорівни «Адміністративно-правові засади регулювання обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

На підставі ознайомлення із рукописом дисертації, рефератом та оприлюдненими науковими роботами дисертантки Шинкар Тетяни Ігорівни можна дійти наступного.

Ступінь актуальності обраної теми дисертаційного дослідження обумовлена поширеністю в інформаційному середовищі явищ та процесів, що створюють реальні та потенційні загрози для національної безпеки й конституційного ладу України, а також негативно впливають на різноманітні сфери життєдіяльності суспільства та окремих громадян. Саме обмеження свободи інформаційної діяльності, а також інші обмеження проявів реалізації особою належного їй права на інформацію виявляються дієвими способами екстреного, зосередженого й оперативного реагування на зазначені ситуації та їх наслідки, насамперед, у сфері національної безпеки. Відсутність монографічного дослідження цієї проблематики додатково свідчить про актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Дослідження проблем адміністративно-правового регулювання обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки пов'язується не лише з аналізом його сутності, змісту та природи, але й розглядом тих питань, які потребують переосмислення у відповідності до змін пріоритетів у розвитку суспільства, сприйняття ним заходів забезпечення національної безпеки, зокрема крізь призму запровадження певних режимів забезпечення національної безпеки. Це пояснює актуальність теоретичного осмислення сформованої практики функціонування сил безпеки, сил оборони, а також суду. Нагальною також видається потреба наукового аналізу та вдосконалення окремих адміністративно-правових зasad обмеження права на інформацію суб'ектами забезпечення національної безпеки як складової єдиної системи національної безпеки.

Як свідчать факти, «радикалізм» вирішення суспільно-політичних проблем сьогодення, яким наповнений інформаційний ареал кожного українця, набуває характеру перманентного звуження його права на інформацію, зокрема права на приватність, та який швидко розповсюджується каналами масової інформації й соціальними мережами, а небезпека його проявів вже у «реальному житті» має тенденцію до зростання в усьому світові, відтак, обмеження права на інформацію, у т.ч. як складова державної політики забезпечення національної безпеки, стають однією з найгостріших проблем та загроз як для сучасної України, так і для багатьох країн світу. Разом з цим проведення відповідних заходів у межах забезпечення національної безпеки й захисту національних інтересів все ще

СВР Д 35.725.05
Вх.№ 1/24 від 31.01. 2024
кількість аркушів
Оsn.док. 8 додат. —

перебуває на стадії напрацювання національної моделі у вигляді державної інформаційної політики, стратегії інформаційної та кібербезпеки тощо. Так, не вирішеною залишається проблема напрацювання інформаційно-правової моделі обмеження прав людини в інтересах національної безпеки, а також адміністративно-правової форми відповідного рішення щодо її запровадження.

Відповідно, здійснювані заходи ще не призвели до створення належних концептуальних засад відповідності обмеження права на інформацію інтересам національної безпеки на сучасному етапі розвитку української державності, а законодавство України не набуло системного характеру та, у певній мірі, вимагає опори на розробку фундаментальних наукових досліджень з вказаної проблематики. Доводиться констатувати, що в Україні на даному етапі теоретично не розробленою взагалі або малодослідженою в науковому плані залишається низка ключових проблем адміністративно-правових засад регулювання діяльності сектору безпеки і оборони загалом, що безумовно відбувається на заходах обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки. Це стосується, насамперед, публічно-правових механізмів обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки, розуміння форм та методів їх функціонування, особливостей керівництва ними, а також практичного запровадження обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки на сучасному етапі розвитку української державності у звичайних та особливих умовах тощо. Вказані обставини у своїй сукупності зумовили актуальність проведеного дослідження.

Також обрану Т.І. Шинкар тему дисертації слід вважати **актуальною**, оскільки сектор безпеки і оборони країни перебуває у стані перманентного реформування та запровадження напрацьованих у Стратегічному оборонному бюллетені національних моделей його повноважень. Водночас, практична реалізація положень Стратегії національної безпеки України, Стратегічного оборонного бюллетеня, інших документів стратегічного планування вимагає вдосконалення адміністративно-правового й організаційного підґрунтя регулювання обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки та розвитку демократичних відносин в Україні вже сьогодні.

У зв'язку із зазначеним не викликає сумнівів **визначення мети дослідження** – розробка концепції відповідності обмеження права на інформацію інтересам національної безпеки із включенням до неї адміністративно-правових засад регулювання обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Високий ступінь обґрунтованості і достовірності результатів дослідження забезпечено використанням низки загальнонаукових і

спеціальних методів. Методологічною основою дисертації є сукупність методів та прийомів наукового пізнання. Дослідження базується на методологічних засадах сучасних напрямів правової думки, застосування яких визначило логічну побудову дисертації, дозволило послідовно й науково обґрунтовано реалізувати мету і завдання, поставлені на початку дослідження, що, у свою чергу, свідчить про наявність належного теоретичного рівня підготовки дисертантки, її обізнаність у правових, соціальних та управлінських проблемах.

Безсумнівною перевагою роботи є використання великого обсягу нормативно-правових актів як законодавчих, так і підзаконних, загальнотеоретичних наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених у галузі науки адміністративного та інформаційного права, теорії соціального управління, теорії держави й права, на основі осмислення судової практики, за допомогою яких авторкою досліджено й теоретично обґрунтовано власне бачення сутності адміністративно-правових зasad регулювання обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки, розроблено та сформульовано науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення цієї сфери.

Відповідно до головної мети дослідження Т.І. Шинкар чітко сформульовані основні завдання наукової роботи. Слід зазначити, що крім суто наукового значення, метою дисертаційного дослідження визначено розробку науково обґрунтованих пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вдосконалення адміністративно-правового й організаційного підґрунтя регулювання обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки.

Структура роботи повністю відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені авторкою, та складається із вступу, п'яти розділів, нерозривно пов'язаних між собою, висновків, додатків та списку використаних джерел. Обрана структура дослідження дозволила авторці повністю охопити предмет дисертаційного дослідження, а читачеві - прослідити авторський творчий задум.

Достовірність, наукова новизна одержаних результатів, їх загальнонаціональне або світове значення.

Наукова новизна одержаних результатів дисертації визначається тим, що дисертація є одним із перших у юридичній науці досліджень адміністративно-правових зasad регулювання обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку положень, які, з урахуванням нових політичних, правових, соціально-економічних умов, що склалися у сучасній Україні у зв'язку із введенням воєнного стану, та організаційно-правових особливостей діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки України, характеризуються науковою новизною, а також, на базі новітніх досягнень науки безпекознавства, мають важливе

теоретичне та практичне значення.

Авторка узагальнює та всебічно розглядає наукові праці провідних українських та зарубіжних науковців, успішно демонструє характерні особливості власних напрацювань, що відрізняють її роботу від наукових доробків інших дослідників, чим, власне, і відзначає наукову новизну одержаних результатів.

Викликають науковий інтерес положення роботи в яких запропоновано розглядати: обмеження права на інформацію як передбачені чинним законодавством та діючим режимом забезпечення національної безпеки (національних інтересів) дії уповноважених державних органів із заборони (обмеження) реалізації окремими особами (групами осіб) належного їм права на здійснення інформаційної діяльності, операцій з контентом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням чи кримінальним правопорушенням, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя; реалізацію обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки такою, що ґрунтуються на передбаченій Конституцією України можливості втручання держави за допомогою юридичних засобів у зміст та обсяги інформаційної діяльності будь-яких суб'єктів інформаційних відносин, яке, обґрутується вимогами верховенства права, необхідності, доречності, реальності та пропорційності у поєднанні із механізмами компенсації втрат і завданої шкоди, які діють у демократичному суспільстві щодо заборон та загальних обмежень.

Можна погодитись з думкою Шинкар Т.І., що обмеження права на інформацію доцільно розглядати як міжгалузевий інститут права, який формується з великої кількості взаємопов'язаних, узгоджених між собою норм конституційного, інформаційного, адміністративного, кримінального, цивільного, трудового, господарського та інших галузей права, які встановлюють порядок, підстави, умови, правомірність, механізми звуження змісту й обсягу права на інформацію у кожному окремому випадку.

Цілком слушно авторка наголошує на доцільноті підтвердження легітимності власної діяльності або застосування «презумпції правомірності» суб'єктом накладання обмеження права на інформацію щодо власних дій чи рішень. Також слід підтримати її зауваження, що заходи обмеження права на інформацію з огляду на форми, способи та методи їх здійснення визнано такими, що становлять окремі, самостійні види інформаційної діяльності суб'єктів такого обмеження права на інформацію.

Авторка вдало виділила аспекти біfurкації права на інформацію залежно від рівня здійснюваних обмежень (підрозділ 4.1.), а також заклада власні основи у формування концепції відповідності інтересам національної безпеки обмеження права на інформацію.

Також авторка у межах дисертаційного дослідження звернулася до тематики, яка є досить актуальною в умовах адміністративної реформи й запровадження загальної цифровізації публічного управління - оскарження рішень щодо обмеження прав людини, яке суб'єкти застосування обґрунтують інтересами національної безпеки. Вирішення цієї проблематики на державному рівні сприятиме ефективному розвитку системи публічного управління в цілому, а також судової гілки влади, зокрема.

Сформульовані висновки й пропозиції, інші напрацювання теоретичного та практичного характеру є своєчасними і можуть бути використані вченими та практиками.

Наукова і практична цінність дисертації.

Варто наголосити на тому, що дисертація характеризується як науковою, так і практичною значущістю. Положення і висновки дисертації можуть бути використані у науково-дослідній сфері, правотворчості, правозастосовчій діяльності та в освітньому процесі. Зокрема, вони можуть бути використані та використовуються для: подальшої розробки загальнотеоретичних та організаційно-правових питань регулювання обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки; сприяння подальшому вивченю та розробці проблем забезпечення національної безпеки загалом; вдосконалення чинного законодавства та розробки нових нормативно-правових актів, які регулюють питання обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки; оптимізації системи регулювання обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки, загальнодержавних регіональних та відомчих програм суб'єктів забезпечення національної безпеки України, удосконалення практики застосування норм чинного законодавства у сфері забезпечення національної безпеки України, підвищення ефективності діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки України; підготовки підручників, навчальних посібників та інших навчально-методичних матеріалів, а також під час викладання спеціальних дисциплін у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Слід зазначити, що всі висновки та авторські теоретичні визначення окремих категорій обґрунтовані власними дослідженнями авторки. Вирішення наукового завдання дослідження спиралося на системно-комплексному підході до діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки, про що свідчить напрацьована авторкою системологія обмеження права на інформацію суб'єктами забезпечення національної безпеки (підрозділ 3.1) та яка підкреслює важливе значення проведеного дослідження для їх практичної діяльності.

Акцентованою позитивною рисою даної наукової роботи є те, що дисерантка не обходить гострих дискусійних питань, і намагається дати їм власне, оригінальне трактування з нових методологічних пропозицій.

Відсутність академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, з наведенням зауважень та/або дискусійних питань стосовно положень докторської дисертації

Авторкою дотримано вимоги академічної добродетелі повною мірою. Авторські права вітчизняних та зарубіжних фахівців з предмету дослідження захищено у відповідності до положень чинного законодавства. Дисертація містить посилання на всі використані в її змісті джерела щодо ідей, узагальнень, висновків, розробок, тверджень, зауважень та інших відомостей, наведених у відповідних публікаціях.

Інформацію щодо наукової діяльності авторки й використані нею методи (методологічну основу) дослідження надано у визначеному порядку. У дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації та інших порушень академічної добродетелі.

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, варто звернути увагу авторки на окремі положення дисертації, що мають дискусійний характер, потребують більш глибокого дослідження та обґрунтування, основними з яких є:

1. Авторці доцільно було приділити більше уваги впливові перспективного законодавства, окресленого, зокрема, положеннями «Угоди про асоціацію...» на адміністративно-правове регулювання забезпечення національної безпеки та, як наслідок, формування адміністративно-правових механізмів обмеження права на інформацію.

Загалом, питання структурної перебудови національних сил безпеки і оборони у роботі схарактеризовано принагідно, у межах аналізу складових сектору безпеки і оборони, або через вивчення більш загальних чи суміжних суспільних відносин, наприклад, розбудовуючи авторську систему суб'єктів обмеження права на інформацію (розділ 3) авторці доцільно було більше уваги приділити аналізу Стратегічного оборонного бюлєтена.

2. Також авторка у своїй роботі недостатньо повно приділила увагу питанню природи завдань регулювання обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки у їх порівнянні із основними завданнями службової (бойової та/або спеціальної) діяльності складових сектору безпеки і оборони, у т.ч. громадян та їх об'єднань. Додаткового пояснення при цьому вимагає позиція авторки щодо доцільності запровадження зарубіжного досвіду регулювання обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки, який склався у західноєвропейських країнах, а також унормування ролі окремого органу виконавчої влади як Органу представництва (щодо повноважень визначених Законом України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»).

3. Під час вивчення питань щодо адміністративно-правового регулювання компенсаційного обмеження права на інформацію (підрозділ

2.4.) та законності обмеження (підрозділ 4.5.) авторці доцільно було би детальніше підійти до аналізу контрольно-наглядових функцій щодо відповідних дій суб'єктів забезпечення національної безпеки. Вбачається, що обраний підхід віднесення цієї проблематики до розділу 5 (оскарження рішень щодо обмеження права на інформацію ...) не дозволив у повному обсязі розкрити позицію щодо співвідношення загального контролю, демократичного цивільного контролю та нагляду за додержанням законів у діяльності складових сектора безпеки і оборони, яке, передусім, мало би унеможливити зловживання дискреційними повноваженнями в умовах кожного із можливих режимів забезпечення національної безпеки.

4. У роботі, авторка лише побічно торкається проблеми зміцнення кадрового потенціалу суб'єктів обмеження права на інформацію у напрямку вивчення та використання ними у своїй практиці національної судової практики, а також рішень Європейського суду з прав людини щодо правомірності обмеження прав і свобод людини для кожного із суб'єктів обмеження права на інформацію, що був проаналізований.

При цьому додаткової аргументації потребує твердження авторки щодо невіддільноти права на інформацію та його позитивного регулювання від європейської правової традиції розбудови і підтримки «інструменту» комунікативної взаємодії особи та держави у процесі прийняття й реалізації публічно-правових (управлінських) рішень, а також його тлумачення як форми контролю за державою та її органами з боку громадянського суспільства, одного із ефективних механізмів захисту прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина (стор. 40, 58, 120, 181, 334).

5. У роботі лише побічно проаналізовані характерні форми адміністративно-правового регулювання. Крім того, авторка надмірно захоплюючись «механістичним» підходом (розділ 2) здійснює розгляд організаційно-правового та нормативно-правового елементів перелічених публічно-правових механізмів як основних форм обмеження права на інформацію та, як наслідок, вдається до цитування законодавства замість його аналізу.

Однак, на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Шинкар Т.І. ці зауваження суттєво не впливають, оскільки вони мають переважно дискусійний характер.

Повнота викладення матеріалів в опублікованих працях, зарахованих за темою дисертації.

Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, що сформульовані у дисертації, достатньо повно викладені у рефераті та опублікованих працях дисертантки, відповідно до вимог МОН України.

Зміст реферату відповідає основним положенням дисертації.

Дисертація поділяється на розділи, в кінці кожного розділу наведені висновки. В підрозділах дисертації також структурно виділено вступ та

висновки до підрозділу. Підрозділи та розділи дисертації структурно і за змістом пов'язані між собою. Завдання поставлені у вступі, розкриваються у підрозділах основної частини, вирішення проблемного питання робиться у висновках. У кожному підрозділі дисертації є наукова новизна. Слід підкреслити що дисертація відрізняється логічно-вивіреною структурою та добрим науковим стилем у викладенні матеріалу.

Результати дисертаційної роботи, викладені у висновках, повністю доведені і обґрунтовані авторкою.

Висновок

Дисертаційне дослідження Шинкар Тетяни Ігорівни на тему «Адміністративно-правові засади регулювання обмеження права на інформацію в інтересах національної безпеки» є самостійною завершеною науково-дослідною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що вирішують важливу для науки адміністративного права проблему – формування теоретичних, методологічних та організаційно-правових зasad відповідності обмеження права на інформацію інтересам національної безпеки, а також рекомендацій щодо удосконалення нормативних зasad відповідного адміністративно-правового регулювання.

Реферат відповідає змісту дисертації, а в основних публікаціях розкрито її основний зміст.

Дисертація відповідає вимогам, що пред'являються до відповідного різновиду наукових робіт у положеннях Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, а її авторка – Шинкар Тетяна Ігорівна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

заступник начальника факультету з навчальної роботи – начальник навчальної частини факультету забезпечення державної безпеки

Київського інституту Національної гвардії України

доктор юридичних наук, професор

Олександр КОМІСАРОВ

Підпис Комісарова О.Г. засвідчує:

заступник начальника Київського інституту

Національної гвардії України з наукової роботи

полковник

Максим КТІТОРОВ

